

УДК 378.147:78:004

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Людмила Гаврілова
доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії і практики початкової освіти,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ Донецької області, Україна
lusjamuz64@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі сучасної мистецької, зокрема музичної, освіти – аналізу структури й змісту професійної компетентності майбутніх учителів музики. Вивчаючи базові категорії компетентного підходу, аналізуючи наукові пошуки вітчизняних і зарубіжних учених, автор надає власне тлумачення поняття «професійної компетентності майбутніх учителів музики». У структурі поняття виділено три складові: психолого-педагогічну, фахово-музичну та інформаційно-комунікаційну компетенції, що відповідає сучасним інтеграційним процесам в освіті, а також тенденціям її інформатизації. Особливий акцент зроблено на структурі й змісті інформаційно-комунікаційної компетенції, важливість формування якої засвідчують численні наукові розвідки вчених. Автором виділені: когнітивна складова (необхідний для вчителя музики обсяг теоретичних знань у галузі ІКТ), практично-діяльнісні уміння й навички роботи в інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищі, а також сформований інтерес і позитивне ставлення до застосування комп'ютерних технологій у професійній музично-педагогічній діяльності.

Ключові слова: професійна компетентність; майбутні учителі музики; інформаційно-комунікаційна компетенція.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В СОСТАВЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ

Людмила Гаврилова
доктор педагогических наук,
профессор кафедры теории и практики начального образования,
ДВНЗ «Донбасский государственный педагогический университет»
г. Славянск Донецкой области, Украина
lusjamuz64@gmail.com

Аннотация. Статья посвящена актуальной проблеме современного художественного, в частности музыкального, образования – анализу структуры и содержания профессиональной компетентности будущих учителей музыки. Изучая базовые категории компетентностного подхода, анализируя научные исследования

отечественных и зарубежных ученых, автор предлагает собственное толкование понятия «профессиональной компетентности будущих учителей музыки». В его структуре выделены три составляющие: психолого-педагогическая, профессионально-музыкальная и информационно-коммуникационная компетенции, соответствующие современным интеграционным процессам в образовании, а также тенденциям его информатизации. Особый акцент сделан на структуре и содержании информационно-коммуникационной компетенции, о важности формирования которой свидетельствуют многочисленные научные исследования ученых. Автором выделены когнитивная составляющая (необходимый для учителя музыки объем теоретических знаний в области ИКТ), практические умения и навыки работы в информационно-коммуникационной педагогической среде, а также интерес и позитивное отношение к применению компьютерных технологий в профессиональной музыкально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: профессиональная компетентность; будущие учителя музыки; информационно-коммуникационная компетенция.

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL CONTENT OF INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE AS A PART OF THE PROSPECTIVE MUSIC TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE

Lyudmila Gavrilova

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
SHEE "Donbas State Pedagogical University"
Sloviansk Donetsk region, Ukraine

lusjamuz64@gmail.com

Abstract. The article is devoted to an actual problem of modern art, especially music, education – analysis of the structure and content of the professional competence of the future teachers of music. By studying the basic categories of competence approach, analyzing the research of domestic and foreign scholars, the author offers his own interpretation of the term “professional competence of the future teachers of music”. Systemic analysis of the phenomenon of competence as specific integral ability which provides efficiency of music pedagogy enabled to define professional competence of future music teachers in the context of informatization as a complex dynamic unity of three segments (pedagogy, musical proficiency, exploitation of information and communication technologies), each comprising cognitive, practical, emotive and evaluative spheres of personal development. Special accent is made on the structure and content of the information and communication competence, the importance of its formation confirmed by numerous scientists' research.

The author identifies the following components of the structure of future music teachers' information and communication competence:

- cognitive component (the necessary volume of theoretical knowledge in the area of information and communication technologies, including multimedia);
- practical skills working in Information and Communication Pedagogical Environment, the ability to use multimedia educational tools for solving problems of professional activity (ready to use electronic manuals and independently develop their own computer books), skills of the online communication;
- interest and positive attitude to the use of computer technology in professional musical and educational activities.

Key words: professional competence; future music teachers; information and communication competence.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів музики є однією з ключових у сучасній музично-педагогічній освіті. Згідно з міжнародними та вітчизняними освітніми документами, зокрема із положеннями «Педагогічної конституції Європи», Закону України «Про вищу освіту», галузевих стандартів вищої освіти, професійна підготовка фахівців має здійснюватися на основі компетентнісного підходу як одного зі стратегічних напрямів державної політики в освітній сфері, що передусім орієнтує на досягнення певного освітнього результату й в останні десятиліття став одним із провідних у сучасній педагогіці професійної освіти. У дослідженнях Н. Бібік, Т. Байбари, М. Головань, І. Зимньої, Л. Карпової, В. Краєвського, О. Локшиної, В. Лозової, А. Маркової, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторського та багатьох інших науковців сформульовано його фундаментальні категорії, диференційовано поняття «компетентність» та «компетенція», визначено базові й ключові компетентності, що вповні відображають різноманітні сфери буття людини, сприяють досягненню успіхів у житті, професійному становленню, підвищують ефективність функціонування суспільних інститутів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відзначимо, що різні аспекти проблеми формування професійної компетентності висвітлюються у науково-педагогічних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців.

Базові категорії компетентнісного підходу закріплені в новому Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) й конкретизовані в галузевих стандартах вищої освіти. Серед вітчизняних науковців аналізом теоретичних аспектів та особливостей практичного застосування компетентнісного підходу в освіті займаються Н. Бібік, Т. Байбара, М. Головань, О. Локшина, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Савченко та ін., серед російських вчених особливу увагу цим питанням приділяють І. Зимня, В. Краєвський, В. Кальней, С. Шишов, А. Хуторської.

Разом із визначенням категорій компетентності та компетенції, у дисертаційних дослідженнях і наукових розвідках вітчизняних і

зарубіжних учених розкрито зміст ключових та загальнопредметних компетенцій (Н. Бібік, І. Зимня, В. Краєвський, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторської), створено класифікацію ключових компетентностей (І. Зимня, А. Хуторської), аналізується їх структура, розробляються підходи та умови формування компетенцій (В. Бондар, О. Савченко, С. Трубочева та ін.). Визначаються також критерії діагностики рівнів сформованості предметних компетенцій (Н. Байдацька, Е. Клейман, О. Локшина, В. Петрук та ін.), інші аспекти контролю й оцінювання навчальних досягнень в рамках компетентнісного підходу.

Формулювання цілей статті. Спробуємо у межах статті окреслити структуру й зміст інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутніх учителів музики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мета формування професійної компетентності майбутніх учителів музики полягає у підготовці фахівців, яких характеризує комплекс розвинених музичних здібностей і педагогічних якостей, які б були здатні забезпечити найвищі результати у музичному навчанні та естетичному вихованні школярів. Професійну компетентність майбутнього учителя музики, на нашу думку, слід розглядати як інтегральну якість особистості, специфіка якої полягає у поєднанні психолого-педагогічної, фахово-музичної та інформаційно-комунікаційної компетенцій; сформованість цієї компетентності засвідчує практичну готовність до здійснення музично-педагогічної діяльності у школі.

Запропоноване структурування професійної компетентності майбутніх учителів музики у три взаємопов'язані компоненти – психолого-педагогічну, фахово-музичну та інформаційно-комунікаційну компетенції – відбиває провідні тенденції сучасної мистецької, зокрема музичної, освіти. Передусім, це інтеграційні процеси, які охопили мистецьку освіту в останні десятиліття: з одного боку, науковцями (Л. Масол, Г. Падалкою, Т. Рейзекінд, О. Щолоковою та інш.) доведено, що повноцінний професійний розвиток майбутнього вчителя-музиканта стає неможливим без залучення інших видів мистецтва та поліхудожнього розвитку особистості здобувача ступеня вищої освіти, що забезпечується в тому числі й комп'ютерними, зокрема мультимедійними, технологіями; з іншого – його специфіка полягає в органічному поєднанні фахово-музичного і психолого-педагогічного напрямів, учитель музики має бути водночас і

музикантом, і педагогом. Це доводять науковці (Р. Савченко, Л. Козирєва, М. Михаськова та ін.), заглиблюючись у специфіку професійної компетентності майбутніх музикантів-педагогів.

Принциповою для нашого дослідження є й інтенсивна інформатизація освіти, що веде до утворення нового педагогічного простору, названого наразі науковцями інформаційно-комунікаційним педагогічним середовищем (ІКПС), інформаційно-освітнім середовищем (ІОС) тощо.

Слід додати до цього активне входження інформаційно-комунікаційних технологій у музичне мистецтво та професійну музичну освіту, що призвело до формування феномену музично-комп'ютерних технологій як нового освітнього творчого середовища (І. Горбунова, А. Камерис); використання музичного комп'ютера як нового інструментарію професійного музиканта і композитора, який поступово вводиться до музично-педагогічної практики, що засвідчують творчі пошуки у сфері електронної музики І. Гайденко, О. Красноскулова, І. Красильникова, Р. та Ю. Петеліних, а також досягнення цифрової музичної педагогіки. Це також впливає на розвиток музичної педагогіки й оновлює вимоги до майбутніх учителів музики.

Низка сучасних дослідників вбачає перспективи професійного розвитку, зокрема формування професійної компетентності, майбутніх учителів-музикантів у залученні засобів інформаційно-комунікаційних, комп'ютерних технологій, знаходячи в цьому один із ефективних шляхів оновлення музичної освіти.

Питання залучення науково-методичних можливостей комп'ютерних технологій до професійної поліхудожньої підготовки вчителя музики активно вивчаються Т. Рейзекінд. Саме комп'ютерні технології, на думку дослідниці, розширюють інтеграційні процеси мистецького навчання, оскільки йдеться про інтеграцію не лише різних видів мистецтв, а й художніх та кібернетичних методів навчання [11, с. 206], які поєднуються на основі механізмів синестезії.

Серед науковців, які шукають шляхи оновлення музично-педагогічної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій, назвемо Д. Чуракова, який рекомендує використовувати комп'ютерні технології для розвитку креативності у студентів музичних

спеціальностей, розробляти нові музично-освітні системи на основі сучасних інформаційних технологій [15].

Н. Белоусова, вивчаючи спеціальну підготовку педагога-музиканта, виокремлює його інформаційну компетентність, яку тлумачить як інтегративну якість особистості, основу якої складає засвоєння й кваліфіковане використання різноманітних інформаційних ресурсів і технологій. Специфіка інформаційної компетентності педагога-музиканта, на думку Н. Белоусової, полягає у тому, що на відміну від інших учителів-предметників він повинен працювати із значною кількістю мистецьких творів, зі зразками музичного, образотворчого, театрального мистецтва тощо. Результатом засвоєння інформаційних технологій має стати формування індивідуального інформаційно-освітнього середовища, яке характеризується відповідним обсягом і специфікою інформації, використаної для вирішення актуальних педагогічних завдань, та багато у чому визначає ефективність фахової підготовки музиканта [1].

Використовувати комп'ютерні технології у підготовці майбутнього вчителя мистецьких дисциплін пропонує Ю. Олійник, який засвідчує, що застосування сучасних комп'ютерних технологій у професійній мистецькій освіті базується на ідеї їх інтеграції з традиційними навчальними методиками опрацювання зорової, слухової та тактильної інформації [9]. Науковець у структурі професійної компетентності майбутніх учителів мистецьких дисциплін виокремлює ІКТ-компетентність й вибудовує власну модель розвитку творчої особистості студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Окремі боки професійного розвитку майбутніх учителів музики засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій розглядають такі вітчизняні науковці, як-от:

- Л. Варнавська, яка вважає формування готовності майбутніх учителів музики до використання комп'ютерних технологій новим етапом їхньої професійної підготовки та виокремлює провідний напрям – застосування ІКТ для аранжування музичних творів, зокрема для опрацювання пісень дитячого пісенного репертуару [2];

- Н. Новікова вбачає у процесі застосування мультимедійних технологій під час фахової підготовки майбутніх учителів музики можливість підсилення наочності в навчанні, поглиблення міжпредметних зв'язків, збільшення обсягу пізнавально-самостійної роботи студентів [8];

- Ю. Дворник, який вивчає процес формування творчих якостей майбутнього вчителя музики засобами комп'ютерних технологій [3]. Професія вчителя музики, на думку Ю. Дворника, на сучасному етапі інформатизації освіти передбачає серед необхідних фахових умінь наявність умінь аранжувати, перекладати, створювати, інструментувати музичні твори; вміння працювати з комп'ютерним обладнанням, цифровими та аналоговими інструментами; вміння використовувати засоби музичного комп'ютера у професійній діяльності.

- О. Рибніков, який пов'язує перспективи розвитку музичної освіти з цифровими музичними інструментами, вказує на значне розширення палітри музично-педагогічної діяльності вчителів музики, яка наразі включає нові складові – звукорежисуру і звуковий синтез та вимагає формування у майбутнього вчителя музики нової особистісної якості – цифрової музично-інструментальної компетентності [12];

- О. Чайковська [14] та Л. Заря [5], які спрямовують наукові пошуки у бік впровадження комп'ютерних технологій до навчання музики у школі, створюють власні мультимедійні навчальні засоби, знайомство з якими стає складовою зростання професійної компетентності майбутніх учителів музики.

Використовувати комп'ютер та сучасні комп'ютерні технології у професійній підготовці майбутніх учителів музики пропонують і численні російські музиканти-педагоги. Наразі серед провідних російських науковців, які займаються впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у музичну освіту, назвемо І. Горбунову, організатора й керівника навчально-методичної лабораторії музично-комп'ютерних технологій Російського державного педагогічного університету імені О. І. Герцена, основним напрямком наукової діяльності якої є розроблення нового освітнього напрямку – «Музично-комп'ютерні технології (МКТ) як навчальне і творче середовище у загальній і спеціальній музичній освіті»; Г. Тараєву, професорку Ростовської державної консерваторії імені С. Рахманінова, яка скеровує свої дослідження переважно у сферу професійної спеціальної музичної освіти; І. Красильникова, провідного фахівця лабораторії музичного мистецтва Інституту художньої освіти РАО, головного редактора журналу «Музика і електроніка», який наразі розробляє новий напрямок розвитку теорії і практики мистецької освіти – педагогіку цифрових мистецтв. Зауважимо, що наукові пошуки

Г. Тарасові, І. Красильникова обмежуються переважно сферою професійної підготовки музикантів-виконавців та музикознавців.

Узагальнення існуючих у сучасній музичній педагогіці підходів до професійної компетентності майбутніх учителів музики, а також урахування вимог сучасного інформаційного суспільства і тенденцій інформатизації освіти дозволяють наполягати на особливому значенні інформаційно-комунікаційної компетенції як одного з компонентів професійної компетентності майбутнього учителя музики. Розглянемо складники цієї компетенції.

Для вивчення специфіки інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутніх учителів музики, ми звернулися до освітніх документів, зокрема проекту «Стандарти ІКТ-компетенцій для вчителів (ICT Competency Standards for Teachers, або ICT-CFT)» [6], який був розроблений ЮНЕСКО разом з компаніями Cisco, Intel, Microsoft, а також Міжнародним Товариством «Технології в освіті» (International Society for Technology in Education, ISTE), Політехнічним інститутом та університетом штату Вірджинія (Virginia Tech) та представлений на конференції Moving Young Minds (2008р., Лондон) міністрам освіти з понад 100 країн та представникам мас-медіа. У проекті сформульовані стратегічні для нашого дослідження принципи використання інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) вчителями для покращення якості освіти, а також виокремлені три провідні концептуальні компоненти:

1. Технічна грамотність. У галузі освіти це передбачає рівний доступ усіх громадян до якісних інформаційних ресурсів, поліпшення навичок грамотності, включаючи уміння використовувати комп'ютерні програми і пристрої, а також зміни у методиці викладання навчальних предметів (використання різноманітної техніки, приладів і ресурсів Інтернету в різних формах роботи, мультимедійних засобів навчання, комп'ютерних програм, що підвищують ефективність роботи та ін.).

2. Поглиблення знань. У цьому компоненті ІКТ-компетентність учителя включає здатність умілої роботи з інформацією, вибудовування послідовності вирішення проблеми, використання програмного забезпечення, мережевих ресурсів для проведення аналізу і пошуку розв'язання обраних проблем, підтримання контактів з колегами та підвищення професійного рівня.

3. Створення знань. Цей компонент виходить за межі навчання шкільним предметам і спрямовується на вироблення навичок ХХІ ст., необхідних для створення нових знань (навичок, що забезпечують комунікацію, співпрацю, експериментування, критичне мислення, творчість). Як зазначено у проекті ЮНЕСКО, вчителі повинні уміти розробляти навчальні посібники і заняття з використанням ІКТ, виробляти в учнів навичок критичного мислення з допомогою ІКТ, застосовувати інновації, забезпечені засобами ІКТ [6; 13].

Крім того, ми враховували й основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства, визначені в Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» та поглиблені в Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні», серед яких виділене забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості, та забезпечення неперервності навчання [4; 10]. Для нашого дослідження особливо актуальним є Е-освіта, визначена у Стратегії як одна з основних умов успішної реалізації державної політики у сфері розвитку інформаційного суспільства. Наголошено, що Е-освіта має забезпечити поступову інформатизацію системи освіти, формування та впровадження інформаційного освітнього середовища в усіх ланках освіти, у тому числі розроблення електронних підручників, задовольнити освітні інформаційні й комунікаційні потреби учасників навчально-виховного процесу, створення системи дистанційного навчання тощо.

Стратегічним для нашого дослідження вважаємо також виділення серед пріоритетних заходів, спрямованих на реалізацію висунутих завдань, розроблення методологічного забезпечення у частині використання комп'ютерних мультимедійних технологій у процесі викладання предметів та дисциплін, забезпечення навчально-виховного процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій [10].

Інформаційно-комунікаційна компетенція у складі професійної компетентності майбутнього вчителя музики, на нашу думку, близько підходить до поняття комп'ютерної грамотності як системи знань, умінь і навичок вчителя застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі.

Крім того, ІК компетенція майбутнього педагога-музиканта у загальних положеннях наближається до визначених у сучасній науково-педагогічній літературі категорій: компетентності з ІКТ (І. Зимня, А. Хуторської), інформаційної компетентності (С. Трішина), комп'ютерної компетентності (С. Литвинова), ІКТ-компетентності (М. Жалдак, О. Овчарук), інформатичної компетентності (Н. Бібік, Н. Морзе, Л. Петухова та ін.). До того ж більшість науковців, зокрема А. Коломієць, М. Жалдак, О. Хомік, доводять, що інформаційна компетентність є основним складником інформаційної культури як частини загальної культури особистості. Інформаційну культуру тлумачать як сукупність інформаційного світогляду, системи ціннісних орієнтацій, знань, умінь, навичок, що забезпечують цілеспрямовану і результативну самостійну діяльність з метою задоволення власних і професійних потреб в інформаційних продуктах [7]; як один із найважливіших елементів культури взагалі.

На нашу думку, знання, уміння, навички, особистісний досвід у галузі ІКТ є складниками інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутніх учителів музики. Її когнітивна складова містить необхідний обсяг теоретичних знань у галузі інформаційно-комунікаційних, зокрема мультимедійних технологій: знання про інформацію, інформаційні процеси та технології, про використання мультимедіа у навчальній і майбутній професійній діяльності.

Практично-діяльнісна складова інформаційно-комунікаційної компетенції майбутнього вчителя музики охоплює уміння й навички роботи в інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищі, вміння застосовувати мультимедійні навчальні засоби для вирішення завдань професійної діяльності (робота з текстовими документами; таблицями; малюнками; діаграмами; презентаціями; комп'ютерними графічними об'єктами; Flash-анімацією тощо), вміння використовувати контроль знань з допомогою комп'ютера (здійснення моніторингу, проміжне діагностування, електронне тестування, прогнозування тощо), вміння використовувати готові електронні засоби й самостійно розробляти власні мультимедійні навчальні засоби.

До неї також входять сформовані навички інтернет-комунікації, тобто роботи з інформаційними даними у межах глобального

комп'ютерного інтернет-середовища (пошук, аналіз, презентація, оформлення, спілкування тощо).

Уміння й навички, які забезпечують сформованість інформаційно-комунікаційної компетенції майбутнього вчителя музики, можна диференціювати на процедурно-технологічні, що організують роботу майбутніх фахівців з комп'ютером, комунікативні, які реалізуються через комунікацію в електронному середовищі, та творчі, пов'язані з розробленням власної електронної, зокрема мультимедійної продукції.

Ціннісно-особистісна складова інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутнього вчителя музики містить сформований інтерес і позитивне ставлення до застосування мультимедійних навчальних засобів у професійно-педагогічній діяльності, а також світоглядне бачення оточуючого світу як відкритої інформаційної системи.

Унаочнимо структуру інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутнього вчителя музики (рис. 1.).

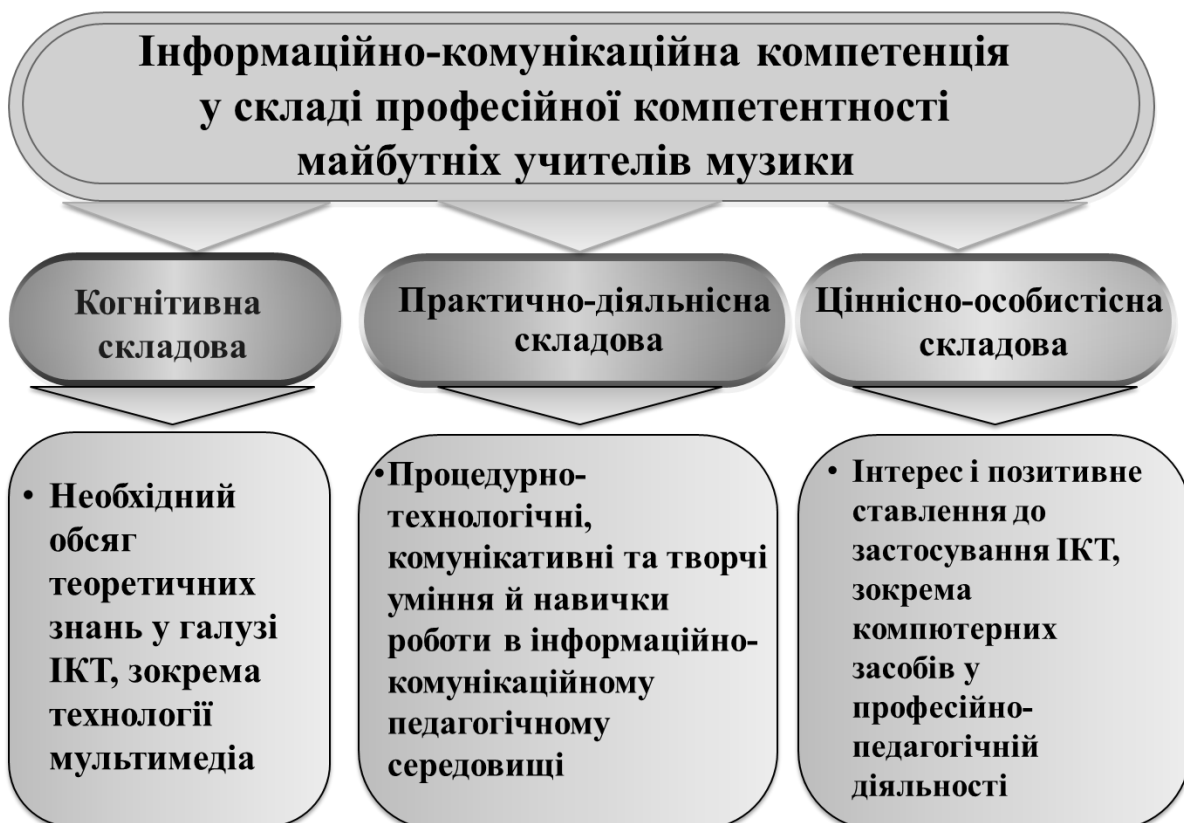

Рис. 1. Інформаційно-комунікаційна компетенція у складі професійної компетентності майбутнього вчителя музики

Висновки. Вивчення змісту і структури компетентності майбутніх учителів музики, аналіз державних освітніх документів та наукових розвідок провідних вітчизняних і зарубіжних вчених дозволяють виділити у її складі інформаційно-комунікаційну компетенцію, яка структурується у когнітивну складову (необхідний обсяг теоретичних знань у галузі інформаційно-комунікаційних, зокрема мультимедійних технологій), практично-діяльнісні уміння й навички роботи в інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищі, вміння застосовувати мультимедійні навчальні засоби для вирішення завдань професійної діяльності (використовувати готові електронні засоби й самостійно розробляти власні комп'ютерні навчальні засоби), навички інтернет-комунікації, а також сформований інтерес і позитивне ставлення до застосування комп'ютерних технологій у професійній музично-педагогічній діяльності.

Усвідомлення структури й змісту цієї компетенції дозволяє вибудовувати подальшу стратегію успішного професійного розвитку майбутніх музикантів-педагогів, побудовану на активному залученні засобів комп'ютерних технологій до професійної підготовки майбутніх учителів музики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белоусова Н. В. Информационные технологии в процессе специальной подготовки педагога-музыканта : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания / Н. В. Белоусова, Московский городской педагогический университет. – М., 2012. – 26 с.
2. Варнавська Л. І. Формування готовності студентів до використання комп'ютерних технологій на уроках музики / Л. І. Варнавська // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 38. – С. 11 – 15.
3. Дворник Ю. Ф. Формування творчих якостей майбутнього вчителя музики засобами комп'ютерних технологій : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання / Юрій Феодосійович Дворник. – Ніжин, 2013. – 260 с.
4. Закон України Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007 – 2015 роки [Електронний ресурс] [Чинний від 09.01.2007]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/537-16>. – Назва з екрану.
5. Заря Л. О. Методика формування у молодших школярів інтересу до музики з використанням мультимедійних технологій : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Лариса Олександрівна Заря. – К., 2013. – 217 с.
6. Ковальчук В. І. ІКТ-компетентність учителя в нормативно-правовому полі [Електронний ресурс] / В. І. Ковальчук // Розвиток ІКТ-компетентності вчителя у системі післядипломної освіти. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – С. 18 – 23. – Режим доступу : <http://elibrary.kubg.edu.ua/2983/>. – Назва з екрану.

7. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів : монографія / А. М. Коломієць. – Вінниця : ВДПУ, 2007. – 379 с.
8. Новікова Н. В. Формування пізнавального інтересу підлітків на уроках музики засобами мультимедійних технологій : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Надія Валентинівна Новікова. – К., 2011. – 267 с.
9. Олійник Ю. І. Формування творчої особистості майбутніх учителів мистецьких спеціальностей засобами комп'ютерних технологій : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ю. І. Олійник. – К. : ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти” НАПН України, 2010. – 21 с.
10. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>. – Назва з екрану.
11. Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті / Т. Й. Рейзенкінд. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. – 640 с.
12. Рибніков О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів музики до використання цифрового електронного музичного інструментарію у професійній діяльності / О. М. Рибніков // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6 (Ч. 2). – С. 168 – 175.
13. Структура ІКТ-компетентности учителей: рекомендации ЮНЕСКО [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214694.pdf>. – Загл. с экрана.
14. Чайковська О. Мультимедійні технології як чинник формування інноваційного навчального середовища на уроках музики / О. Чайковська, Г. Александрова // Рідна школа. – 2013. – № 3. – С. 66 – 69.
15. Чураков Д. Г. Развитие креативности у студентов музыкальных специальностей вуза с помощью музыкально-компьютерных технологий / Д. Г. Чураков // Вектор науки ТГУ. – № 1 (8). – 2012. – С. 321 – 324.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Belousova, N. V. (2012). Informacionnye tehnologii v processe special'noj podgotovki pedagoga-muzykanta [Information technology in the process of preparing a special teacher-musician]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moskva: MGPU [in Russian].
2. Varnavska, L. I. (2013). Formuvannia hotovnosti studentiv do vykorystannia kompiuternykh tekhnolohii na urokakh muzyky [Formation of readiness of students to use computer technology in music lessons]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly – Pedagogy of higher and secondary schools*, 38, 11 – 15 [in Ukrainian].
3. Dvornyk, Yu. F. (2013). Formuvannia tvorchykh yakosteï maibutnoho vchytelia muzyky zasobamy kompiuternykh tekhnolohii [Formation of the creative qualities of the future teacher of music by means of computer technology]. *Candidate's thesis*. Nizhyn: NPU [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva Ukrainy na 2007 – 2015 roky [The Law of Ukraine On Fundamentals of informational society development of Ukraine for 2007 – 2015] (2007, January 9). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/537-16> [in Ukrainian].
5. Zaria, L. O. Metodyka formuvannia u molodshykh shkoliariv interesu do muzyky z vykorystanniam multymediinykh tekhnolohii [The method of forming the younger students

interest in music using multimedia technologies]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Dragomanov NPU [in Ukrainian].

6. Kovalchuk, V. I. (2013). IKT-kompetentnist uchytelia v normatyvno-pravovomu poli [ICT teacher competency in the legal field]. *Rozvytok IKT-kompetentnosti vchytelia u systemi pislidyplomnoi osvity – The development of ICT competence of teachers in the system of postgraduate education*, 18-23. Retrieved from <http://elibrary.kubg.edu.ua/2983> [in Ukrainian].

7. Kolomiets, A. M. (2007). *Informatsiina kultura vchytelia pochatkovykh klasiv : monohrafiia [Information Culture of primary school teacher: monograph]*. Vinnytsia : VDPNU [in Ukrainian].

8. Novikova, N. V. (2011). Formuvannia piznavalnoho interesu pidlitkiv na urokakh muzyky zasobamy multymediinykh tekhnolohii [Formation of informative interest of teenagers at lessons of music by means of multimedia technologies]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Dragomanov NPU [in Ukrainian].

9. Oliinyk, Yu. I. (2010). Formuvannia tvorchoi osobystosti maibutnikh uchyteliv mystetskykh spetsialnostei zasobamy kompiuternykh tekhnolohii [Formation of the creative person of the future teachers of artistic disciplines by means of computer technology]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: DVNZ "Un-t menedzhmentu osvity" NAPN Ukrainy [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 travnia 2013 r. № 386-r. [On approval of Strategy for Information Society Development in Ukraine. Cabinet of Ministers of Ukraine from May 15, 2013 p. № 386]. (2013, May 15). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>. [in Ukrainian].

11. Reizenkind, T. Y. (2006). *Dydaktychni osnovy profesiinoi pidhotovky vchytelia muzyky v peduniversityteti [Didactic bases of training music teachers in Pedagogical University]*. Kryvyi Rih : Vydavnychi dim [in Ukrainian].

12. Rybnikov, O. (2012). Pedagogichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh vchyteliv muzyky do vykorystannia tsyfrovoho elektronnoho muzychnoho instrumentarii u profesiinii diialnosti [Pedagogical conditions of formation of future music teachers to use digital electronic musical instruments in professional activities]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – The problems of modern teacher*, 6, 168 – 175 [in Ukrainian].

13. Struktura IKT-kompetentnosti uchitelej: rekomendacii JuNESKO [The structure of the ICT competence of teachers: UNESCO recommendations]. (n.d.). *iite.unesco.org*. Retrieved from <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214694.pdf> [in Russian].

14. Chaikovska, O. (2013). Multymediini tekhnolohii yak chynnyk formuvannia innovatsiinoho navchalnoho seredovyscha na urokakh muzyky [Multimedia technologies as a factor of forming innovative learning environment for music lessons]. *Ridna shkola – Mother School*, 3, 66 – 69. [in Ukrainian].

15. Churakov, D. G. (2012). Razvitie kreativnosti u studentov muzykal'nykh special'nostej vuza s pomoshh'ju muzykal'no-komp'yuternykh tehnologij [The development of creativity in students of musical specialties of high school with the help of music and computer technology]. *Vektor nauki TGU – Vector of Science TGU*, 8, 312 – 324 [in Russian].